

Avskrift.

N:r 4 pag. 236. ; N:r 17 pag. 243. Styrelsen att i den ordning, förenkling
E.D. för år 1910. och E.D. april 1910. Meddelade, förvärva jämväl mark till
och N:r 20 pag. 244. med av erforderliga sten och grus för arbetets ut-

E.D. samt för 1910. för väktbest. Kungl. Maj:ts Befallningshavandes i
(och i Göteborg och Bohus)
dela meddelat Vattenfallsstyrelsen utslag i ärende rörande anlägg-
ning av ny farled mellan Vänersborg och Göte-
borg, varom nedan vidare förmäles; Givet Vä-
nersborg och Göteborg i landskanslierna den
22 juni 1910. utslag för anläggningen.

Genom nådigt brev den 21 januari 1910 har Kungl. Maj:tt fastställt
ett av Kungl. Vattenfallsstyrelsen avgivet förslag till definitiv plan
för anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg att län-
da till efterrättelse vid arbetets utförande, med rätt för Kungl. Sty-
relsen att vidtaga sådana ^{småre} åtgärdsavvikelser från den fastställda sträcke-
ningen samt sådana mindre förändringar i planens detaljer, som under
arbetets fortgång kunna befinnas erforderliga och lämpliga, dock att,
därest för planens genomförande erforderades anläggning eller åtgärd,
som kunde på annans rätt inverka, och han icke därtill samtyckt, Kungl.
Styrelsen hade att i vederbörlig ordning söka tillstånd till anlägg-
ningen eller åtgärden och vore skyldig att iakttaga de jämkningar i
planen och de föreskrifter med avseende å farledens ordnande, som kunde
komma att i laga ordning föreskrivas. Lunda bestämt, liksom såväl för

Genom nämnda nådiga brev har jämväl fastställts förslag till ar-
betsplan för år 1910 för berörda farledsanläggning, varjämte Kungl.
Maj:tt bestämt i den ordning, förenklingen den 14 april 1866 angående
dela berättigat Vattenfallsstyrelsen att, därest godvillig övert-
tygelse icke kunde träffas, i enlighet med vad i Kungl. Förordning-
en den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avotående för all-
mänt behov samt i Kungl. Förordningen den 30 december 1880 om allmän
farled funnes städgat, till sig lösa, att genast tillträdas, all den
enskild man, menighet eller inrättning tillhöriga jord eller lägenhet,
vars inlösen erforderades vare sig för farledsarbetets utförande jämlikt
den fastställda planen och i laga ordning meddelade föreskrifter eller
för utförande av de i samband med arbetet för farleden stående hamn- och

alla följande

kajbyggnader, med rätt för Kungl. Styrelsen att i den ordning, förenämnda förordning den 14 april 1866 föreskreve, förvärva jämväl mark till upplag, tillhållande av erforderlig sten och grus för arbetets utförande samt plats för vaktbostäder m.m.;

Med delg meddelat Vattenfallsstyrelsen tillstånd att begagna de å kronans ägor befintliga stenbrott och grustäkter, som kunde vara disponibla;

delg och medgivit, att den för farledsanläggningen erforderliga, kronans tillhöriga jord finge tagas i anspråk för anläggningen.

I sistnämnda hänseende skulle iakttagas: att jord, som stode under Kronans omedelbara disposition, upplättes utan någon ersättning; att jord från de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplätta kronallmänningar upplättes utan annan gottgörelse än ersättning till vederbörande innehavare för intrång i nyttjanderätten; att jord från de genom Kungl. Domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplätits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stutrierne eller Vadstens krigsmanshusfond, upplättes utan annan ersättning än för minskning i arrendatorns brukningsområde under den återstående arrendetiden ävensom för skada och intrång; samt att för jord, som vore till boställe eller åt enskild person, menighet eller inrättning med åberätt eller annorledes än vad ovan sagts uppläten, ersättning skulle, såvida vederbörande avtal icke annorlunda bestämdo, lämnas såväl för själva marken som för skada och intrång; och skulle ersättningen i ofvannämnda fall, därest icke annorlunda i vederbörande avtal föreskrevs, bestämmas i den ordning, förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov stadgade.

Ofvannämnda, av Kungl. Maj:t fastställda förslag till definitiv plan för farledsanläggningen är av följande lydelse: den nuvarande s.k.

Förslag till definitiv plan för anläggning av ny farled mellan Väneraborg och Götteborg. Förlig bro ledas över kanalen. Vid östra änd-

den såsom framgår av bilagda generalplan och 17 st. ritningar, avser förslaget anläggning av en farled för fartyg med 4 m.s djupgående dock ett slussar och vissa andra arbeten äro avsedda att utföras med de för 5 meters fartyg läpade mått. Till ledning för arbetets utförande föreslås följande

Techniska bestämmelser.

slussen vid Bosmen, och den öster om kanalen liggande bergryggen.	
Bottenredd i konstgjord kanal, minst	24 m.
" " " " " vid mötesplats	29 "
Fast berg väster om den nuvarande slussen vid Bosmen samt utföres ned	
" " " " " älf eller sjö	40 "
en sänkning, lika stor som sänkningen hos både de nuvarande slussarna	
Minsta vattendjup i sprängd kanal	4,4"
" " " " " gräfd " "	
Östra Älf. Den nuvarande slussen vid Bosmen påbygges, så att den är	
vid fast botten	4,4"
håller lika stor sänkning som den nya, hvarigenom Älfven den blir sa-	
" " " " " lös " "	4,8"
vändbar efter kanalbyggnaden. Karls graf anbringas anbringas en af-	
i Älf eller sjö	4,8"
stängning så att nedre delen af kanalen och höljan öfvenför den nya	
Minsta krökningsradie vid infart till sluss	500 m.
slussen kunna ryttas, hvarjämte mötesplatser anordnas i Karls graf	
" " " " " i farleden i öfrigt	600 "
samt öfvenför och nedanför den nya slussen.	
" " vattendjup på slussströskeln	5,5"
större delen af den å denna sträcka erforderliga marken tillhör	
Slussens bredd	13,7"
staten dels genom inköpet af nya Trollhätte kanalbolags egendom, dels	
Slusskamarens längd	89 "

Dessa tekniska bestämmelser äro desamma, som voro angivna för nu den ytterligare förvärfvas från Vänersborgs stad, landerierna Tegmotsvarande led i styrelsens för Trollhätte Kanal- och Vattenverk utspenstorp och Torpa, återutläst samt underlydande, Fridhems bruk derdåniga utlåtande den 18 december 1908.

Beskrivning öfver den nya farleden.

Den nya farleden utgår från Vänersborg, utanför hvars hamn en hättan följer farleden öfven, hvars lägvattenstånd på denna sträcka mot den nya ledens större djup svarande infarteränna upptages i samband med kanalbyggnaden, och drages i rak linje väster om den nu varande kanalen fram till sjön Vassbotten, hvarvid korsningar uppstå dela i det nämnda höjningsstycket samt vid Bosmen 30,00. Genom denna dels med allmänna landsvägen, den s.k. Dalbovägen, dels med Uddevalbojning, som är mycket obetydlig grad har någon inverkan på stränderla - Vänersborg - Herrljunga järnväg, hvilka båda föras öfver farleden på rörliga broar.

Farleden fortsätter därefter öfver Vassbotten till den s.k. Karls kan Bosmen - Stalbacka kanalen iakttagande att krävas några större kostnader graf, i hvilken den framföres med utnyttjande i största möjliga utfarleden följer därefter Stalbacka kanalen, sålunda passerande sträckning af den nuvarande kanalen. I närheten af den nuvarande s.k. Gropbron korsas därvid ännu en allmän landsväg, hvilken efter en mindre omläggning på en ny, rörlig bro ledes öfver kanalen. Vid södra änden af Karls graf genombryter den nya kanalen det bergparti, i hvilket den nuvarande öfre slussen är förlagd, samt framdrages genom den nuvarande höljan till den nya slussen vid Älfven. Höljans vatten uppdräms genom en damm, som utföres i sänkan mellan den nedre slussen, dels bergdelagen, dels allmänna landsvägen från Trollhättan till

slussen vid Bommen, och den öster om kanalen liggande bergryggen, till samma nivå som Väneren. Den nya slussen erhåller sitt läge i fast berg väster om den nuvarande slussen vid Bommen samt utföres med en sänkning, lika stor som sänkningen hos båda de nuvarande slussarna tillsammans. Från den nya slussen utgräves en ny kanal fram till Göta Älf. Den nuvarande slussen vid Bommen påbygges, så att den erhåller lika stor sänkning som den nya, hvarigenom äfven den blir användbar efter kanalsbyggnaden. ^I Karls graf anbringas ~~anbringas~~ en afstängning så att nedre delen af kanalen och höljan ofvanför den nya slussen kunna avteppas, hvarjämte mötesplatser anordnas i Karls graf samt ofvanför och nedanför den nya slussen.

Större delen av den å denna sträcka erforderliga marken tillhör staten dels genom inköpet af nya Trollhätte kanalbolags egendom, dels genom under åren 1908 och 1909 verkställda köp, men behöfva markområden ytterligare förvärfvas från Vänersborgs stad, landerierna Tengrenstorp och Torpa, säteriet Onsjö med underlydande, Fridhems bruk samt möjligen ytterligare en eller annan fastighet.

Mellan Bommen och ^{den} s.k. Stallbacka kanalen strax ofvanför Trollhättan följer farleden ^{öfven}, hvars lågvattenyta på denna sträcka är avsedd att höjas, så att lågvattenståndet vid Trollhättepegeln blir + 38,00 / = 38 m. öfver havets medelvattenyta, som är tagen till Oplan i det använda höjdsystemet/ samt vid Bommen + 38,20. Genom denna höjning, som i mycket obetydlig grad har någon inverkan på stränderna ur jordbruksynpunkter, då lågvattenståndet äfven under nuvarande förhållanden ytterst sällan är lägre, kommer fördjupningen på sträckan Bommen - Stallbacka kanalen icke att kräfva några större kostnader.

Farleden följer därefter Stallbacka kanalen, sålunda passerande omedelbart förbi statens industriområde på Stallbacka, samt fortsätter ungefär i samma sträckning som den nuvarande leden fram till en punkt midt för Spikön vid Trollhättan, där den nya leden kröker något åt öster samt drages i nära nog rak linie fram till den nuvarande kanalen midt för oljeslageriet. Härifrån följes så nära som möjligt den s.k. bergkanalen fram till Åkersjö. På sträckan Stallbacka - Åkersjö korsas dels Bergslagsbanan, dels allmänna landsvägen från Trollhättan till lands Torpe härad, såmligen Intagen Stenararyd, Vesten, Getlycke, Ga-

Auton

Vassända - Naglum, och krävas på båda ställen nya rörliga broar. Dess-
korsas en firman Nydqvist & Holm tillhörig koncessionerad järnväg.
Firman har emellertid skyldighet att utföra den brobyggnad, som er-
fordras, för att trafiken ostördt må kunna fortgå å denna järnväg.
Från Åkersjö utgår den nya slussleden, som består av en ny en-
kelsluss, förlagd öster om den nuvarande s.k. ^{nya linien} ~~sluss~~ öfversta slussar
därefter en hölja samt slutligen en av 3 enkla kopplade slussar be-
stående slussstrappa, som mynnar i Älfven vid Holmens tegelbruk. Mö-
tesplatser anordnas dels i bergkanslens båda ändar och midt på den-
samma, dels öfvanför och nedanför slussarne.
Å sträckan Stallbacka - Holmens tegelbruk äger staten största
delen af den erforderliga marken, och är det endast tomt och byggnad
för nuvarande Grand Hotell i Trollhättan samt mindre områden tillhö-
rande dels egendomen Myr, dels Holmens tegelbruk, äfvensom en del å
staten tillhöriga tomter stående hus, som behöfva förvärvas.
Från Holmens tegelbruk är föreslaget att frändraga farleden ända
till Ström i sjelfva Älfven utan någon sluss vid Åkereström. Detta
möjliggöres dels genom att vid Ström anlägga en damm, medels hvilken
vattenytan omedelbart öfvanför dammen kan uppdämmas till höget + 7.30,
dels genom att samtidigt göra rensningar i Älfven vid Åkereström, så
att fallet därstädes försvinner. Rensningen göres i sådan omfattning
att ett högvattenstånd af 7.30 vid Åkaxx Ström motsvaras af ett högv-
vattenstånd af 7.50 vid Åkerovass. Några rensningar äro dessutom er-
forderliga på några andra punkter af ifrågavarande sträcka, där de
naturliga krökningsförhållandena icke äro tillfredsställande.
Den föreslagna dämningen nödvändiggör nedläggande eller flyttning
af Torpa tegelbruk samt Lyckebergs - Torps och Lilla Edets tegelbruk
utaf vilka dock åtminstone de båda sistnämnda äro ganska föråldrade
verk. Dämningen föranleder jämväl öfversvämning eller skada för odlad
jord, tillhörande fastigheterna Luren, Torpa säteri, Heden, Flundre-
valla by, Sörby by, Solberga och Lunden i Fors socken Ballersjö, Frå-
stads by, Blixered, Asbräcka och ² ~~Hem~~ Klättan i Asbräcka socken, Tyss-
landa, Presseayr och Fuxerna by i Fuxerna socken, alla i Flundre härad
af Älfsborgs län samt för följande fastigheter i Bohus län och In-
lands Torpa härad, nämligen Intagan Stenarsryd, Vesten, Getlycke, Uds-

mål, Sanna och Alberg, Utby, Torp, Sollum, Hjærtum, Billegården, Hjærtum Nedergården, Hjærtum Södergården, Brattorp, Hjærtums prästgård, Uttersåker, Kaperöd, Smärjan, Grafveröd, Löddestorp och Ströms säteri, å hvilket sistnämnda staten äger all mark, som blifver sett under vatten eller skadad genom dämningen.

Af uppdamningen kommer ock ett mindre vattenverk i Slumpån att beröras.

Desutom torde erfordras lösen af byggnader vid Lilla Edet, i hvilka äro inrymda ett garfveri och en mindre såg och kvarnrörelse, samt lösen af några mindre områden för uppläggning af vid kanalbyggnaden erhållna massor.

Vid Ström förlägges kanalen på den västra stranden på område, som för närvarande arrenderas af Inlands Pappfabriks Aktiebolag, hvilket därför måste uppsägas, innan kanalbyggnaden på denna plats kan påbörjas. Hela höjdskillnaden är afsedd att öfvervinnas med en sluss, och *da* den nya 5 m:s slussen bör förläggas på delvis samma plats som den nuvarande öfre slussen, måste, innan anläggningen af 5 m:s slussen kan begynnas, en ny sluss med samma planmått som nuvarande slussar byggas väster om den nuvarande öfre slussen för att upprätthålla trafiken under byggnadstiden. Denna nya, mindre sluss gifves lika stor sänkning som den nya 5 m:s slussen, så att den kan göra tjänst tjänst äfven efter hela ledens ombyggnad.

Ofvanför och nedanför de nya slussarna anordnas möteshåljar, af hvilka den nedre utgör en utvidgning och fördjupning af den mellan de båda nuvarande slussarna liggande håljan. Den vid Ström erforderliga dammen bygges af permanent natur mellan den nya 5 m:s slussen och Hægers verk, under det att dammen framför nämnda verk, hvilket i öfrigt icke erfordras för kanalbyggnaden, bygges provisoriskt.

Hela den för kanalen förbi Ström erforderliga marken tillhör staten, men däremot kan eventuellt erfordras förvärf af mark för uppläggning af schaktnings och muddringmassor.

Nedanför Ström framdrages farleden i Älven ända ned till Bohusbanans bro vid Göteborg.

På sträckan Ström - Röda Berget måste därvid utföras ganska ansenliga rensningsarbeten, särskildt vid uddar, belägna på västra stranden allmänna ordred samt ordred för Kungl. Direktionen för Vänersborgs

den å egendomen Holmen i Bohus län, Inlands Torpe härad och Västerlands socken, samt å kronoegendomen Ballebö i samma socken, och måste i samband ^{därmed} nödigt markförvärf ske.

Mellan Röda Berget och Kungälf erfordras för erhållande av en farled med de nya måtten endast mindre muddringsarbeten i Älfven, under det att på sträckan Kungälf - Bohusbanans bro rätt betydande muddringsarbeten måste utföras i Älfåran med mindre inskränningar å Älfstränderna dels vid kronoegendomen Stora Oxhagen och dels vid Tegen by, båda å Hisingen.

Efter hela sträckan från Ströma till Bohusbanans bro måste de upptagna berg och jordmassorna uppläggas på stränderna, och för detta ändamål erforderliga områden måste sålunda eventuellt förvärfvas."

Uti särskilda skrivelser till Konungens Befallningshavande i Göteborgs och Bohus län samt i Älfsborgs län har Kungl. Vattenfallsstyrelsen på grund av berörda handlingar och under återopande af Kungl. Förordningen om allmän farled samt Kungl. Kungörelsen angående särskilda föreskrifter för handläggning af frågor om farled den 30 december 1880, anhållit, att Konungens Befallningshavande måtte gifva lov till alla de anläggningar och åtgärder, som erfordrades för utförande af ofvan nämnda farled.

I anledning härav hade Konungens Befallningshavande genom kungörelsen som låtit kallarvederbörande kommuner, trafikanter, strand-, bro-, fiske- och vattenverksägare samt andra, hvilkas rätt kunde af frågan beröras, att inför Konungens Befallningshavande sammanträda i Flundre, Väne och Bjärke häraders tinghus i Trollhättan den 31 mars 1910 för att i ärendet höras, om de aktade nödigt; och hafva berörda kungörelser jämväl upplästs i kyrkorna i städerna Göteborg, Kungälf och Vänersborg äfvensom i följande socknar, nämligen: Backe, Säfve, Rödbo, Romelanda, Ytterby, Västerlanda och Hjærtum i Göteborgs och Bohus län samt Angered, Hedinge, Starrkärr, Skeplanda, S:t Petter, Fuxerna, Åsbräcka, Fors, Gårdhem, Trollhättan, Västra Tunhem, Vänerby och Vassända - Naglum i Älfsborgs län.

Vid det sålunda utlysta sammanträdet, därvid närvarit vattenfallsdirektionen, chefen för Västra Väg- och Vattenbyggnadsdistriktet, af Konungens Befallningshavande och vederbörande domkapitel förordnade allmänna ombud samt ombud för Kungl. Direktionen för Vänersborgs

hospital och asyl, Vänersborgs stad ~~stad~~, Trollhättens, Västra Tun-
hems, Fors och Hjärtums kommuner, Flundre härads och Inlands Torpe
härads vägstyrelser samt Göteborgs Hamnstyrelse äfvensom ett stort an-
tal bolag och enskilde, framställdes nedan omnämnda yrkanden, nämli-
gen af:

Flundre härads vägstyrelse: att, enär den för den nye farleden
erforderliga fördämningen vid Lilla Edet förorsakade, att allmänna
landsvägen vid Presse och Munkviken komme att ligga under vattenytan,
Vattenfallsstyrelsen måtte åläggas att ombesörja och bekosta anlägg-
ning af ny landsväg med högsta stigning 1 på 20 i stället för den af
vattenuppställningen förstörda landsvägen;

Direktionen för Vänersborgs hospital och asyl: att den för farle-
den erforderliga fördämningen vid Rastad måtte erhålla ett sådant läge,
att den ej berörde hospitalets kyrkogård, eller eventuellt att Vatten-
fallsstyrelsen måtte förpliktas att förflytta de där begrafvda liken
till ny lämplig kyrkogård;

Vänersborgs stad: att farleden å sträckan genom Lilla Vassbotten
måtte förläggas så, att den komme att å bägge sidor begränsas uteslu-
tande af stadens ägor;

Trollhättens kommuner: att, enär genom den nya trafikkanalens
framdragande den för Trollhättan fastställda stadsplanen och tomtin-
delningen väsentligt rubbades, Vattenfallsstyrelsen måtte åläggas upp-
göra och bekosta ny stadsplan för de områden, hörande till den nu gäll-
ande stadsplanen, hvilka genom den nya kanalens framdragande blefve
förändrade, samt att i denna nya stadsplan måtte inläggas icke blott
kvarter utan också byggnadstomter;

Godsägaren Torsten H. Landgren å Bryggan m.fl.: att en noggrann
utredning måtte verkställas angående den skada, som komme att tillfo-
gas strandägarna vid Göta Älf mellan Vargön och Trollhättan genom den
för den nya farleden erforderliga ändringen av vattensståndet i Älfven;

att en nivåkarta måtte upprättas, så beskaffad att däraf lätt
kunde utronas, hur högt vattnet i Älfven till följd av uppställningen
vid Trollhättan komme att tränga upp vid olika vattenstånd, och hvilka
arealer av de vid Älfven liggande ägorna härigenom komme att skadas,
samt att denna karta måtte hållas för allmänheten tillgänglig;

att Konungens Befallningshavande måtte hos vederbörande myndighet kraftigt förordna, att en särskild tjänsteman, som icke subordinerades under Trollhätte kanal- och vattenverks styrelse, måtte anställas för skötandet af vattenframsläppningen vid Trollhättan, och instruktion för denne tjänsteman utfärdas af Kungl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, samt att sådana anordningar måtte vidtagas, att han blefve i stånd att verkligen sköta vattnets framsläppande enligt fastställd plan; med tillägg om den utvidgade kanalens vattenförbrukning afsees, att, då vattenskador å ålgorna invid Älfven i framtiden möjligen uppstode på grund af uppdamningen vid Trollhättan, ersättning här för måtte bestämmas af en syn, som sammanträdde omedelbart efter det skadans timat. Under nuvarande förhållanden kunde lång tid förflöta, innan dylika skador värderades i ett förhållande, som menligt inverkade på ersättningsbeloppens bestämmande; samt genom dylika misskänsling bortleds att Konungens Befallningshavande måtte föreskrifva, att storleken af de ersättningsbelopp, som skulle utgå för skada å ålgorna, som förorsakad genom den nya farledsanläggningen, måtte bestämmas innan något arbete å anläggningen finge påbörjas. Lagligen bör tillkomma mig. Det Kaptenen Klas Ehrenkrantz å Önafors, som genom sitt ombud, förvaltaren R. Koch å Nygård, ingaf två skrifter, i huvudsakliga delarna så lydande: afledas från Lillån och denna hinskning i vattenslängden

Till Konungens Befallningshavande i Älfsborgs län. Till hvilken nu
"*****"
Vattenverken vid Önafors äro belägna i Lillån, den vestra och i mindre af de båda Älfgrenar, som omsluta den s.k. Hufvudnäsön. Lillån utgår från Storälfven mellan Källshagsforsen - vid Vene ^{And} utlopp - och det s.k. Hufvudnäs-fallet, samt återförenas med Älfven nedanför vattenfallet vid Vargön, i lugnvattnet mellan detta och Trollhätte-fallen. Vattnets fördelning mellan de båda grenarna är nu i huvudsak naturlig, d. v. s. ~~ganska~~ ^{ganska} ~~oberoende~~ ^{oberoende} af konstgjord dämning med undantag för hvad som möjligen kan orsakas af befintliga väg- och järnvägsbroar. Hela fallhöjden i Lillån är normalt något mer än 5 meter, som ganska fullständigt utnyttjas av vattenverken vid Önafors. och sakkunnig underräkning hemställer jag, att Konung-

Dessa vattenverk komma att i två avseenden beröras af det nya

kanalföretaget.

ens Befallningshavande måtte förordna om sådan annan slutligt beslut
Om genom den utvidgade kanalen en nämnvärdt ökad vattenkvantitet
i ärendet meddelas.

kommer att avledas från Venern, så medför detta tydligen motsvarande
att det kan tänkas, att sökanden invänder, att i Kungl. Maj:ts bref
minskning af Elfvens vattenföring och sålunda en sänkning af vatten-
af den 21 Januari 1910, hvarigenom plan fastställes för K. i
ståndet ofvanför Hufvudsåen. Hvarje sådan sänkning medför sin tur
sången Elven skulle sigga tillstånd att expropriera rätt att afleda
en mindre afvinnings genom Lillån. En som under nuvarande förhållanden
vatten ur Lillån, vill jag erinra, att Kungl. Maj:ts uppenbarligen
frångår därtill. Om denna reduktion blir av någon betydelse kan
icke alle haft sin uppmärksamhet fäst på detta förhållande, hvilket
först med kunnedom om den utvidgade kanalens vattenförbrukning afgö-
frångår däraf att Kungl. Maj:ts berättigat Vattenfallsstyrelsen att i
ras, och är frågan i hvarje fall för mig af den vikt, att en utred-
vissa fall verkställas expropriation, men icke i det fall, att afled-
ning af opartisk sakkunnig i berörda hänseende synes påkallad.

Sedan dylik utredning skett har sökanden på grund af § 4 i Kungl.
medt mitt bestridande ansökt, att Kungl. Maj:ts sedan skulle hafva gifvit
Förordningen om allmän farled att söka Kungl. Maj:ts tillstånd att
tillstånd till expropriation för dylikt ändamål, yrkar jag, att Kon-
mig till men bortleda vatten ur Lillån samt att med mig underhandla
Konungens Befallningshavande dock måtte bestämma en ~~med~~ ersättning för
om ersättning för den skada, som mig genom dylik ~~ansökning~~ bort-
denna avledningsrätt, meddela kontrollföreskrifter, på det att denna
ledande förorsakas och om dylik underhandling misslyckas föranställa
samma verkligen må blifva iakttagit, samt förklara sökanden att i
om expropriation. Sökanden synes vilja helt och hållet underlåta den-
läge ordning expropriera rätt att afleda vatten.
na af lagen föreskrifvna procedur och ställa så till, att jag skulle
ansökningen afser vidare rätt att höja lågvattensytan ofvanför
komma attgå miste om den ersättning, som lagligen bör tillkomma mig.
Tollhöjden till 30 enligt gällande tullplan mot 21,37,79 under
Det må vara, att den skada, som till en början tilläkyndas mig, icke
nuvarande förhållanden, hvarigenom ~~inlånningen~~ vid ~~ansökan~~ minskas i
blifver särdeles avsevärd, men ju mer trafiken ökas, dess mer vatten
angefår samma grad. Fråga om rätt till dylik höjning bör emellertid
kommer att afledas från Lillån och denna minskning i vattensmängden
enligt mitt förmenande afgöras i den ordning, som föreskrifvas i
därtilldes möjliggöres genom den ombyggnad af kanalen, till hvilken nu
Kungl. Förordningen om jordägares rätt öfver vatten på hans grund,
begäres tillstånd.

Denna förordning innehåller föreskrifter om hvad som skall iakt-
Jag bestrider alltså bifall till företaget, emär vattensmängden i
tänks för att få uppföra byggnader i vatten, hvilka kunna orsaka
mitt fall därigenom kan minskas, och påpekar, att jag icke är skyldig
skada för annan. Jag återgår till stöd för detta påstådda § 13
att i annan än den ordning lag föreskrifver afstå ens den minsta vat-
och 23 i sistberörda förordning. Särskilt uttrycket "att" ~~att~~ § 23
tensmängd. Skulle Konungens Befallningshavande ändock gifva tillstånd
visar att denna förordning skall tillämpas i fråga angående allmän
till företaget yrkar jag, att vid detta tillstånd må fåstas det vill-
farled. Jag innehåller alltså, att Konungens Befallningshavande må-
kor, att genom den nya kanalen icke får, intill dess rätt därtill i
te hänvisa sökanden att för frågan om lågvattensytans höjning ska
läge ordning förvärfvas, afledas mer vatten än för närvarande sker,
rättens tillstånd i enlighet med berörda förordningens föreskrifter,
samt att Konungens Befallningshavande må meddela erforderliga före-
Skulle det förordnades Konungens Befallningshavande ~~ansökan~~ ~~att~~
skrifter angående vattnets framsläppande till kontrollerande af ~~ett~~
hörig att upptaga frågan och medt mitt bestridande medgifva tillstånd
sagda villkor iakttagas. När för dylika föreskrifter torde erfordras
till lågvattensytans höjning, väntar jag uppmärksamheten på att ett
syn på stället och sakkunnig undersökning hemställer jag, att Konung-

ens Befallningshafvande måtte förordna om sådan innan slutligt beslut i ärendet meddelas. o. i det att gällande lag som bekant icke medgifver. Då det kan tänkas, att sökanden invänder, att i Kungl. Maj:ts bref af den 21 Januari 1910, hvarigenom plan fastställes för Kanalanläggningen äfven skulle bigga tillstånd att expropriera rätt att afleda vatten ur Lillån, vill jag erinra, att Kungl. Maj:ts uppenbarligen icke alls haft sin uppmärksamhet fäst på detta förhållande, hvilket framgår däraf att Kungl. Maj:ts berättigat Vattenfallstyrelsen att i vissa fall verkställa expropriation, men icke i det fall, att afledning af vatten verfordras. Skulle likväl Konungens Befallningshafvande emot mitt bestridande ense, att Kungl. Maj:ts redan skulle hafva gifvit tillstånd till expropriationen för dylikt ändamål, yrkar jag, att Konungens Befallningshafvande dock måtte bestämma en maximigräns för denna avledningsrätt, meddela kontrollföreskrifter, på det att denna gräns verkligen må blifva iakttagen, samt förelägga sökanden att i ^{lig} lag förordning expropriera rätt att afleda vattnet. sid. 14/1. Eronan har ansökningsbefier vidare rätt att höja lågvattentytan ofvanför Trollhättan till +38 enligt gällande nollplan mot c:a +37,59 under nuvarande förhållanden, hvarigenom fallhöjden vid Önafors minskas i ungefär samma grad. Frågan om rätt till dylik höjning bör emellertid enligt mitt förmenande afgöras i den ordning, som föreskrives i lag och Kungl. Förordningen om jordägarers rätt öfver vattnet på hans grund. i för denna förordning innehåller föreskrifter om hvad som skall iakttagas för att få uppföra byggnader i vatten, hvilka kunna orsaka skada för annan. Jag åberopar till stöd för detta påstående §§ 13 och 23 i sistberörda förordning. Särskilt uttrycket "utöfver" i § 23 visar att samma förordning skall tillämpas i frågor angående allmänfarled. Jag hemställer alltså, att Konungens Befallningshafvande måtte hänvisa sökanden att för frågan om lågvattentytans höjning söka rättens tillstånd i enlighet med berberörda förordningens föreskrifter. Skulle mot förmodan Konungens Befallningshafvande ense sig behörig att upptaga frågan och emot mitt bestridande medgifva tillstånd till lågvattentytans höjning, fäster jag uppmärksamheten på att ett är nödvändig för farleden, och alltså i förrets rummet att någonsehelst dylik höjning tillåtes under den tid af året, då farleden icke

är öppen. Under denna tid har en höjning af lågvattenytan icke någon dylikt tillstånd i allt fall, endast kan avse den höjning som behöfves betydelse för farleden och jag är alltså icke skyldig att tillåta i farledens intresse, i det att gällande lag som bekant icke medgifskade tillåta den minsta höjning, utan yrkar jag, att Konungens Befall-
ver rätt till uppдämning för t.ex. kraftändamål, om skada därigenom
singshufvande skulle föreskrifva att under denna tid de af dem som
uppstår å vattenverk eller strömfäll.

I detta afseende tillåter jag mig fästa uppmärksamheten vid den
inakttagas.

motivering för ifrågavarande uppдämning, som återfinnes i kanal sty-

vidare berättar jag att Konungens Befallningshufvande skulle
relsens framställning, intagen i Kungl. Maj:ts proposition Nr 169
tillfråga skändan om en höjning af lågvattenytan till + 38 vertik-
i ärendet till 1908 års riksdag. Sålunda skriver kanalstyrelsen /sid.
gen är under reglementstiden nödvändig i farledens intresse och om
10/: "Måhända kan fallhöjden /vid Önafors/ röna minskning genom den
det icke är skändans mening att på under denna höjd, så sådant
dämning af älven mellan Vargön och Trollhättan, som lär bli för
från vattenkraftanläggningens synpunkt är osäkrast. Jag bestrider
erforderlig, om dag- och vattenregleringen påkalla magasinering af
höjning af lågvattenytan öfver den punkt, till hvilken höjning är
vatten på denna del af älven, eller om sjöfartsintresset så kräver
nödvändig för farleden, och till hvilken det alltså är meningen att
men kompensation härför kan utan olägenhet gifvas på annat sätt. Ö-
ständigt hålla vattnet i älven.

Önafors vattenkraft är föröfvrigt jämförelsevis af så ringa storlek,

Jag berättar också, att vid tillstånd till denna höjning så
att den ej spelar någon roll vid bedömande af de stora frågor, som
fästas det villkor, att ersättning skall lämnas mig för detta orsa-
här föreligga." Och längre fram säger Styrelsen /sid. 14/: "Kronan
kan skada i samlighet med lagens bestämmelser "....."
har efter förvärfvandet af Vargöfallen fria händer att verkställa

dämning af älven mellan Vargön och Trollhättan, hvilken dämning er-

Önafors den 30 mars 1910.
fordras dels för bildande af det magasin, som kräfves av natt- och

Klas Ehrengranat
dagreglering af älvens vattennängd, dels af farledens utveckling.

Önafors jämförelsevis obetydliga intressen lämnas därvid ur räkningen
Till Konungens Befallningshufvande.

Den uppдämning, som nu föreslås vid Trollhättan, är densamma som

sköna tilläg till hvad jag förut berättat, för jag vill, att
i förestående yttrande ifrågasättes, och synes mig däraf framgå, att
det är meningen att begagna den för vattenkraftanläggningen tillat-

uppдämningen öfver att lämna farledsintresset äfven tillgodose behöf-

vet af magasin för natt- och dagreglering af älvens vattennängd, så-

ledes ett vattenkraftintresse. En dylik magasinering kräver en viss

Jordbrukets rätt öfver vattnet å hvar grund är det förordet att en

vattenstandsvariation - hur stor finnes i detta fall ej utredt - me-

ga i kungäldren, i G i samma förordning lämnar Kungl. Maj:ts rätt att

dan farleden gifvetvis utslutande är beroende af den längata vatten-

medgifva dylik byggnad, men endast för tillgodoseande af vattenfall

ytan, således af magasinets undre vattenstandsgräns. Högre än till

eller förg. div. s. för vattenkraftens tillstånd. Skändan skul-

denna undre gräns, som således är lägre än + 38, kräfves icke upp-

le således icke hafva lagligen kunnat öfverbygga kungäldren för upp-

dämning för farleden, och enligt gällande lag är därför den föreslag-

dämning endast i farledens intresse, för den skull bör skändan icke
na uppдämningen till + 38 icke tillåtlig.
eller kunna lagligen tillåtas att på begagna öfverbyggnad af kungs-
Jag bestrider alltså hvarje höjning af lågvattenytan, som icke
äldren, att därigenom vattnet höjes utöfver hvad för vattenkraftens
är nödvändig för farleden, och alltså i första rummet att någonsom-
helst dylik höjning tillåtes under den tid af året, då farleden icke

är öppen. Under denna tid har en höjning av lågvattenytan icke någon tillvaratagande är tillåtet. Detta skulle uppenbarligen innebära att betydelse för farleden och jag är alltså icke skyldig att till min kringgående af lagens stadganden, i Kungl. Förordningen om tillåtet förskada tåla den minsta höjning, utan yrkar jag, att Konungens Befallningshafvande måtte föreskrifva att under denna tid de af domstol medgifva kungaådraga öfverbyggnade, och Konungens Befallningshafvande gifvna bestämmelserna om skötsel af dammarna vid Trollhättan skola kan alltså icke hafva rätt att medgifva en sådan användning af en damm inkräktas.

Öfver kungaådragen, att högre vattenstånd därigenom uppkommer, så som af vidare hemställer jag att Konungens Befallningshafvande måtte vederbörlig domstol tillåta.

tillfråga sökanden om en höjning af lågvattenytan till + 38 verkli- Jag vidhåller alltså mitt bestridande af att lågvattenytan för gen är under seglationstiden nödvändig i farledens intresse och om höjes utöfver hvad som blifvit af domstol medgifvet, så som af det icke är sökandens mening att gå under denna höjd, då sådant från vattenkraftsanläggningens synpunkt är önskvärdt. Jag bestrider

höjning af lågvattenytan öfver den punkt, till hvilken höjning är nödvändig för farleden, och till hvilken det alltså är meningen att hälla vatten i älven.

Jag hemställer ock, att vid tillstånd till denna höjning må fästas det villkor, att ersättning skall lämnas mig för där af orsakad skada i enlighet med lagens bestämmelser

om den nya farleden måste antaga, att i sammanhang med kanalbyggnaden skall byggas en provisorisk dam framför "Hægers verk", vilja vi

för närvarande endast anmärka, att denna provisoriska damm icke kan uppföras utan att väsentliga hinder för vårt driftande af verket uppstå.

Såsom tillägg till hvad jag förut anfört, får jag påpeka, att det måste med skäl ifrågasättas, huruvida icke dels fabriks- och andra öfverbyggnaden af kungaådragen för att åstadkomma den tilltänkta höjningen av lågvattenytan. Enligt § 7 af Kungl. Förordningen om dels om efter dess fullbordande tillverkningen öfver hvad lagstiftningens jordägares rätt öfver vattnet å hans grund är det förbudet att bygga i kungaådragen. § 8 i samma förordning lämnar Kungl. Maj:ts rätt att medgifva dylik byggnad, men endast för tillgodogörande af vattenfall eller fors. d.v.s. för vattenkraftens tillvaratagande. Sökanden skulldämnning endast i farledens intresse. För den skull bör sökanden icke

Den fördjupning och renning af Östra elfvellen strömmen och hällen heller kunna lagligen tillåtas att så begagna öfverbyggnad af kungaådragen, att därigenom vattnet höjes utöfver hvad för vattenkraftens förorsaka en sänkning af vattenytan nedanför det grund, som bestått af Präststenarne och således öka den därvidt redan nu starka strömmen

tillvarntagande är tillåtet. Detta skulle uppenbarligen innebära ett kringgående af lagens stadganden. I Kungl. Förordningen om allmän farled finnes icke något som berättigar Konungens Befallningshafvande att medgifva kungsådrans öfverbyggande, och Konungens Befallningshafvande kan alltså icke hafva rätt att medgifva en sådan användning af en damm öfver kungsådran, att högre vattenhöjd därigenom uppkommer. En den af vederbörlig domstol tillåtna.

Jag vidhåller alltså mitt bestridande af att lågvattenytan får höjas utöfver hvad som blifvit av domstol medgifvet

Ensfors den 31 mars 1910. I flere avsedden förorsaka oss olägenheter och hinder

Klas Ehrengrenat."

Lilla Edets Pappersbruks Aktiebolag, som genom sitt ombud, Bruksägaren C. Emil Haeger, ingaf en så lydande skrift:

"Till Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län samt i Elfsborgs län.

Då vi utaf den allmänna kungörelsen af den 11 februari 1910 beträffande den nya farleden måste antaga, att i sammanhang med kanalbyggnaden skall byggas en provisorisk damm framför "Haegers verk", vilja vi för närvarande endast anmärka, att denna provisoriska damm icke kan uppföras utan att vesentliga hinder för vårt drifvande af verken uppstå.

Det måste med skäl ifrågasättas, huruvida icke dels fabrikerna måste stängas under det ifrågavarande dammbyggnadsarbetet jämte därigenom nödvändig flyttning af byggnader, maskiner och apparater pågår, dels om efter dess fullbordande tillverkningen öfver huvud taget kan med någon fördel återupptagas och bedrivas. Hæraf måste följa att vi motsätta oss icke allenast uppförandet af den provisoriska dammen, utan äfven andra förändringar, som beröra de områden med tillhörande vattenrätt, hvilka vi arrenderat af kronan, intill dess att Vattenfallsstyrelsen eller Kronan löst oss från vår arrenderätt.

Den fördjupning och renning af Göta elf mellan Ström och Ruda berget, hvilken skall utföras enligt den kungjorda planen, kommer att förorsaka en sänkning af vattenytan nedanför det grund, som benämnes Präststenarne och således öka den därstädes redan nu starka strömmen

/prästforsen/ i segelrännan invid nämnda grund, hvarigenom seglotion
nen upp till verkens lastbryggor kommer att försvåras, t.o.m. vid
vissa tillfällen omöjliggöras, dels på grund af hvad nu anförts,
dels genom vattendjupets förminskning i nämnda segelränna. Angöran-
det af verkens lastbryggor för lastning och lossning af våra fartyg
kommer att äfven under lågt vattenstånd försvåras. Ehuru vi veta,
att skadans ~~förstörda~~ belopp skall enligt Kungl. Förord-
ningen af den 30/12 1889 för farled bestämmas af häradsrätten, hafva
vi dock ansett oss böra, innan Konungens Befallningshafvande lämnar
sitt bifall till anläggningen, framhålla, att den nya farleden, en-
ligt den kungjorda planen, kommer att i flere avseenden förorsaka
oss olägenheter och hinder, och som genom densamma den egendom vi
av Kronan arrendera i väsentlig mån förändras, så finna vi skäligt
att motsätta oss nämnda förändring så framt ej Kronan löser oss från
vår arrenderätt.

Vid muddring och ränsningsarbeten i Göta elf ofvanför härvaran-
de verk, mellan ström och Åkerström, kommer vattnet i elfven att
förorenas, hvarigenom tillverkningen af pappermassa och papper vid
härvarande verk måste, under den tid sådant arbete pågår, helt och
hållet inställas.

Den ~~förstörda~~ förlust, som därigenom uppstår, kunna vi ej på för-
hand beräkna, men yrka nu att Kronan eventuellt lämnar ersättning
därför.

Lilla Edet den 31 mars 1910.

Lilla Edets Pappersbruks Aktiebolag.

C. Emil Haeger."

Johan August Olofsson n.f.l., såsom ägare af Munkvikens strand-
plats och ångbåtsbrygga: dels att Vattenfallsstyrelsen måtte ålägga
att påbygga och upphöja nämnda ångbåtsbrygga, så att densamma måtte
kunna äfven efter vattenståndets höjning i älfven användas för loss-
ning och lastning, dels ock, därest Vattenfallsstyrelsen komne att
enlägga ny landsväg, att denna icke drages från ofvannämnda strand-
plats och ångbåtsbrygga ^{samt "färgehälet"} öfver Göta älf;

n.f.l. Olofsson i Åkerström att ett hande tillhörigt badhus,
vilket genom den ifrågasatta nya farledens inrättande komne att blif-

va omvändbart å sin nuvarande plats, måtte på statens beaktning
A.M. Andersson i Klundrevalla Västeråsgränd; att upplagsplatser,
flyttas till annan plats.
som vid arbetet med farledsanläggningen förstördes, måtte återställ-
as i fullgodt skick, samt att Andersson måtte erhålla elektrisk kraft
Befallningschefvande i Älfvaborgs län inkommit skrifvelser från sedan-
i stället för den vattenkraft, som han genom farledsanläggningen
sålunda personer sålignen:
komme att gå förlustig;

Erna Andersson i Lilla Nerre hvilken framstälde enahanda yr-
måtte tillåtas att genom sin eller på annat lämpligt sätt genom för-
konden som förenämnde A.M. Andersson;

Oskar Gustafsson i Hisingstadi; att, emär den nya farleden kom-
me att avskära ett stycke af Gustafssons ägor vid Göta Älf, och ras
till följd häraf tilläfventyrs komme att uppstå, Vattenfallsstyrel-

sen måtte förenstälte om pålning därstädes, samt att i händelse en
å Gustafssons ägor befintlig brygga genom kanalanläggningen blefve
förstörd, en ny brygga måtte anläggas, eller ersättning lämnas för
den förstörda bryggan;

Aktiebolaget Muntorn; att tillstånd till föreslagen uppklämning
las, dels och sådana ersättningar, som blefve en följd af under an-
vid Ström och Lilla Edet icke måtte lämnas; innan bolagets rätt till
ersättning för skada, som kunde välles bolagets vattenverk vid Sjun-
torp, blifvit efter laga syn av domstol pröfvad;

Fru Anna Andersson i Fuxerna, som för egen del och såsom ombud
för Hilma Hansson och Alma Hansson i Fuxerna anförde: Den Fuxerna bys
skifteslag tillkommande strandrätten i Göta Älf vore oskiftad och
de måtte erhålla elektrisk kraft i stället för den sålunda förlorade
alltså skiftesdelägarnes gemensamma egendom; om, såsom meningens vore,
för den ifrågasatta nya farleden en damm uppfördes vid Lilla Edet,

Paraten nu omfördälda yrkanden hafva såväl vid förenämnda sam-
komme denna damm att menligt inverka på skifteslagets strandrätt, och
samtillde som i därefter till Konungens Befallningschefvande i Älfva-
bestrede Andersson följaktligen, under förvaltan att såväl hon själf
samt hennes hufvudsaken vore delägare i skifteslaget, att någon dylik
damm finge uppföras, detta försävt Kungl. Maj:t och Kronan icke vill
löst till sig skifteslagets rätt till strömdraget mellan Haegerska ver-
ken vid Lilla Edet och ägofiguren N:r 609 å en öfver inägerna till
Fuxerna by år 1837 af C.L. Blöder upprättad karta; såfvande i Älfvaborgs
samt J.E. Jonasson i Gullfanå, som förklarade sig instämma i hvad An-
na Andersson sålunda anfert och yrkat; samt både april har Konungens
Befallningschefvande i Älfvaborgs län inkommit skrifvelser från sedan-
i stället för den vattenkraft, som han genom farledsanläggningen
sålunda personer sålignen:
komme att gå förlustig;

J.E. Glasen i Utby Nerregränd; att ett honom tillhörigt badhus,
hvilket genom den ifrågasatta nya farledens inrättande komme att blif-

va oanvändbart å sin nuvarande plats, måtte på statens bekostnad flyttas till annan plats. End ett utlösa de anläggningar, som erfordras efter det nu omförmälda sammanträde hållits, hafva till Konungens Befallningshafvande i Älfsborgs län inkommit skrivelser från nedennämnda personer nämligen: Kungl. Vattenfallsstyrelsen måtte i ärendet Godaägaren Landsren å Brygge m.fl., som hemställt: att staten måtte åläggas att genom syn eller på annat lämpligt sätt genast föranstalta om sådan utredning, som kunde ligga till grund för de ersättningsbestämningarna, som nu kunde bestämmas;

Till en början anser sig vattenfallsstyrelsen böra franhålla, att dessa ersättningar därefter genom statens åtgöranden måtte utbetalas till vederbörande rättsägare;

att i de fall, då ersättningarna ej af vederbörande godtoges, genom farledsanläggningen dels för att icke någon enskildes talan fortfarande hölles öppen;

samt att vid kanalarbetets avslutande ny syn måtte hållas för bestämmande af dels de ersättningar, som tidigare icke kunnat fastställas, dels ock sådana ersättningar, som blefve en följd af under anläggningens utförande uppkommen skadegörelse och intrång;

Vattenfallsstyrelsen begär förordnande för landsbrukslagen A.G. Larsson i Solberga Nalgården och Petrus Pettersson i Sörby samt Hiljebrand i Vänersborg att verkställa utredning i den åren, Andersgården hvilka yrkat: att, enär genom den för den nya farleden som förordnas af uppdragningen, dylikt förordnande har gifvits af erforderliga fördrämningen vid Lilla Edet ett Larsson och ~~Kirkväst~~ Pettersson gemensamt tillhörigt vattenfall i slupån blefve förstördt, måtte erhålla elektrisk kraft i stället för den sålunda förlorade vattenkraften.

Förutom nu omförmälda yrkanden hafva såväl vid förenämnda sammanträde som i därefter till Konungens Befallningshafvande i Älfsborgs län ingifvna skrifter ersättningsyrkanden framställt äfvensom om bibehållen rätt till fiske och jakt m.m.

Kungl. Vattenfallsstyrelsen har sedermera i ärendet avgifvit påminnelser, så lydande:

~~1910-1911~~

1910-1911. Till Konungens Befallningshafvande i Älfsborgs

samt Östergötlands och Bohus län. länden föreligga, som kunna föranleda

Genom remissresolution den 15. innevarande april har Konungens Befallningshafvande med öfverlämnande dels af utdrag af protokoll, hållet vid sammanträde å Flundre, Väne och Bjärke häraders tingshus i

ligt gillande farledsförordning skola prövas af domstol, kommar
Trollhättan den 31 mars 1910 i anledning af Kungl. Vattenfallssty-
relsens ansökan om tillstånd att utföra de anläggningar, som erford-
ras för utförande enligt fastställd plan af den nya farleden mellan
Vänern och Kattegatt, dels också af de till nämnda protokoll hänfande
handlingar, enhälligt, att Kungl. Vattenfallsstyrelsen måtte i Eren-
det afgifva det vidare yttrande, hvartill de öfversända handlingar-
na kunde föreslida; och får i anledning därpå styrelsen med remiss-

rekommendering för Vänersborgs hospital och såväl här bland annat yrkats,
aktens återställande härmed anföra följande.

Till en början anser sig vattenfallsstyrelsen böra framhålla,
att styrelsen gifvetvis kommer att i största möjliga utsträckning
söka åstadkomma godvillig öfverenskommelse med dem, som lida skada
genom farledsanläggningen dels för att icke åsamka enskilde rätts-
ägare kostsamma rättegångar, dels för att ersättningen måtte kunna
~~utbetalas~~ utbetalas vid den tidpunkt, då uppämningen sker, dels också för att
vissa anordningar, som böra utföras i stället för nu befintliga, må
kunna vara fullbordade vid samma tidpunkt. För sådant ändamål har
Vattenfallsstyrelsen begärt förordnande för landbruksingenjören B.
E. Hildebrand i Vänersborg att verkställa uppskattning af den skada,
som förorsakas af uppämningen. Dyligt förordnande har äfven af B-
nämnden lämnats såväl beträffande sträckan mellan Lilla Edet och Troll-
hättan som beträffande sträckan ofvanför Trollhättan och omfattar
jämväl den tillfälliga dämning, som anmärkts hafva egt rum under
tiden för byggandet af dammen i Holströmen vid Trollhättan. Under-
stund till farledsarbetets utförande i synnerhet som det har af far-
ledningens handlingar angående inlösen av åtskilliga industriella anläggningar
äro jämväl inledda, skulle godvillig öfverenskommelse icke kunna
träffas, är styrelsen betänkt på att förvärfa ifrågavarande an-
läggningar eller de delar därpå, som kunna erfordras för farleden,
på sätt förordningen angående jorde eller lägenhets afstående för
allmäntfarligt behof föreskrifver.

Då det för Konungens Befallningshafvande endast torde gälla
att afgöra, om sådana förhållanden föreligga, som kunna föranleda
ändring i den af Kungl. Maj:st fastställda planen för farledsanlägg-
ningen, i synnerhet som frågor om ersättning för skada, som af far-
ledsanläggningen eller i samband därmed stående åtgärder vållas en-

ligt gällande farledsförordning skola prövas af domstol, kommer styrelsen i det följande att i regel inkränka sig till att bemöta sådana ansmärkningar, som rikta sig mot att tillstånd lämnas till att på förslaget sätt ombygga farleden eller innehålla andra yrkanden än skadeståndanspråk. De yttranden, som hufvudsakligen innehålla skadeståndanspråk komma däremot endast att undantagsvis upptagas till bemötande.

I den skrivelse hospitalsstyrelsen G. Högberg afgifvit för direktionen för Vänersborgs hospital och asyl har bland annat yrkats, att den för farleden erforderliga fördämningen skall erhålla ett sådant läge, att den ej berör hospitalets kyrkogård eller eventuellt de däri begravda liken flyttas samt att i ersättning för den jord, som toges i anspråk från anstalten, skall lämnas annan Trolhätte kanal- och Vattenverk tillhörig jord.

I afseende på fördämningens förläggning får Vattenfallsstyrelsen meddela, att styrelsen den 3 innevarande juni till Kungl. Maj:t ingifvit en modifierad plan, enligt hvilken fördämningen icke skulle beröra kyrkogården. Om denna plan vinner Kungl. Maj:ts gillande, torde den från hospitalets sida framställda ansmärkningen i denna del förfalla. Huruvida byte af markkommer att äga rum eller pänningersättning att lämnas för den skada å hospitalets mark som förorsakats af farledsarbetet, torde få bero på blifvande underhandlingar.

Desse frågor synes i hvarje fall vara av så underordnad huvudsak vikt, att de icke böra få utgöra hinder mot meddelande af tillstånd till farledsarbetets utförande, i synnerhet som det här är fråga om träffande af öfverenskommelse mellan tyenne allmänna verk- och inrättningar.

Med afseende å det yttrande, som afgifvits af landbruksingenjören B. E. Hildebrand och vice häradshöfding W. Silfveranarre å Vänersborgs stads vägnar må i förbigående framhållas, att ersättning för framtida förluster, som icke närmare preciseras, icke torde böra ifrågakomma. Förutom ersättningsanspråk framställes i skrivelserna yrkande på att farleden å sträckan genom "Lilla Vassbotten" skall förläggas så, att den kommer att å bägge sidor begränsas uteslutande av stadens ägor. Huru den utstakade kanallinjen synes uppfylla detta

yrkande af Vattenfallstyrelsen bestrida, att föreskrift härom meddelas af Konungens Befallningshafvande. Kanalliden bör nämligen uppenbart gifvas den sträckning, som befinnes vara för sjöfarten försmånligast, äfven om gränslinjerna för stadens område därvid kommer att öfverskridas. Något fog för ett dylikt yrkande, synes i hvarje fall icke föreligga. Härtill kommer dessutom att, såvitt styrelsen har sig bekant, det icke lär vara fullt klart hvar gränslinjen för stadens område af "Lilla Vassbotten" frångår.

Beträffande disponenten Kjeldahl å Trollhättans kommun vägnar framställda anspråk på eventuell ersättning för allmänna landsvägen vid svängbron öfver kanalen vill ~~W~~styrelsen framhålla, att då Trollhättekanals ombyggnad på föreslaget sätt var förutsedd, när kronan genom gåfvobref den 31 december 1906 öfverlät gatumarken i Trollhättan till Trollhättans kommun, frågan om dylik ersättning och därmed i samband stående förhållande komma att ordnas i enlighet med föreskrifterna i gåfvobrevet.

1905 I den skrifvelse, som afgifvits af godsgärcen T. Landgren m.fl. äro framförda åtskilliga yrkanden som icke hafva föranledts af kanalombyggnaden utan som sammanhänga med en af samme Landgren m.fl. den 30 december 1909 till Kungl. Maj:t inlämnad underdånig framställning angående vattenförhållandena i Göta Älf öfvanför Trollhättan.

1907 Det är därför först nödvändigt att undersöka, hvilken förändring kanalombyggnaden medför på nu rådande vattenförhållanden öfvanför Trollhättan. Man finner då, att den enda förändring, som kanalförslaget innebär, är höjningen af vattenytans höjning från + 37,59 till + 38,00. Huruvida en sådan höjning verkar omedelbart öfvanför Trollhättan frångår af bilagda grafiska vattenståndskurva för åren 1872 - 1909. Af denna kurva synes, att under den tid, kurvan omfattar, har vattenståndet vid Trollhättan varit under + 38,00 eller oscillerat där omkring i enlighet med följande sammanställning.

1872	Vattenståndet stod under + 38,00	under januari - april
1875	" " " " " "	december
1876	" " " " " "	januari - april
1880	" " " " " "	oktober - december

Vattenfallstyrelsen under sig beskådar denna saken, att en ersätt-

- 1881 Vattenståndet stod under + 38,00 under januari - maj
- 1885 Vattenståndet stod under + 38,00 under januari - maj
- 1887 Under februari - april oscillerade vattenståndet omkring + 38,00
Under augusti - december oscillerade vattenståndet mellan
+ 37,59 och + 38,10
- 1888 Vattenståndet stod under + 38,00 under januari - mitten af maj,
dock några dagar öfver + 38,00.
- 1889 Vattenståndet stod under + 38 under senare hälften af septem-
ber, några dagar i november samt ungefär hälftva december.
- 1890 Under månaderna januari - Mars oscillerade vattenståndet om-
kring + 38,00.
- 1893 Vattenståndet stod något under + 38,00 några dagar i september. *Gränd*
- 1901 Vattenståndet stod under + 38,00 under några dagar i sep-
tember samt under okto-
ber - december.
- 1902 Vattenståndet stod under + 38,00 under januari - augusti
- 1905 Vattenståndet stod under + 38,00 under större delen af
tiden september, december
- 1906 Vattenståndet stod under + 38,00 under januari - första delen
af maj.
- Under oktober - december oscillerade vattenståndet omkring + 38,00
- 1907 Vattenståndet stod under + 38,00 under januari - första dagarna
af maj.
- Det synes här af klart framgå, att denna dämning har en yt-
ters ringa inverkan på strändernas utnyttjande ur jordbruksynpunkt.
Såsom af sammanställningen framgår, är nämligen den mark, hvarom här
ken vara fråga, utom i sällsynta undantagsfall redan nu öfversvämmad
under sommarmånaderna d. v. s. under den tid då jordbruket äger rum.
Det är sålunda nästan uteslutande mark, som legat öfver den nuvarande
vattenytan under vintersämnaderna, som beröres af den föreslagna höj-
ningen af lågvattenytan.
- För öfrigt ligger det vattenfallsstyrelsen att betala den ersätt-
ning, som till äfventyrs efter pröfning i laga ordning kan befinnas
bära utgå.
- Vattenfallsstyrelsen anser sig dock dock böra påpeka, att en ersätt-

Det är t. o. m. som en sakligt, om dessa områden under de närmaste åren
ningsplikt icke är å priori gifven, ty vattenståndet + 38 ligger af-
sevärt under det vattenstånd, för vilket vederbörande jordägare re-
den erhållit ersättning i anledning af Hafveldammens byggande. Gent-
emot de i skrifvelsen framställda påståenden angående lågvattenytan
i Göta Älf ofvanför Trollhättan vill styrelsen med styrka framhålla,
att lågvattenytan enligt den relationskurva, som åberopas i Göta
Kofrätts dom den 19 juni 1908 är densamma, som afses i Kungl. Maj:ts
nådiga privilegium för Nya Trollhätte kanalbolag den 2 februari
1838, som erfordras för den nya forsliden, och kommer att förutgå
Då som ofvan påpekats, de öfriga yrkanden, som framställes af
Hr. Landgren m. fl., icke höra samman med kanalbyggnaden utan sam-
manhånga med de frågor, som ävhandlas i samspel personers underdåniga
skrifvelse den 30 december 1909, böra de enligt styrelsens bestämda
uppfattning icke nu upptagas till bedömande. Styrelsen vill emeller-
tid särskildt betona, att något fog för att i detta samband påyrka
utförande af en nivåkarta öfver Göta Älfs stränder ofvanför Troll-
hättan icke finnes. Den skada, som möjligen kan uppstå därigenom att
lågwaterståndet höjes, lär nämligen vara af sådan natur, att den
en gång för alla kan värderas, när väl vattenståndet sjunkit så myc-
ket, att den mark, som ligger mellan + 37,59 och + 38 kan uppsätas.
Uppgörandet af en dylik nivåkarta skulle dessutom kräva mycket be-
tydande kostnader, hvortill kommer, att densamma antagligen icke
skulle kunna direkt användas af jordägarna, enär det vattenstånd
som skall hållas, enligt Flundre, Väne och Bjärke häradsrätts dom
den 18 december 1907, varierar med olika vattenstånd i Vänerne.
I detta sammanhang torde det vara lämpligt att skärskåda ett
af Hr. Landgren m. fl. i en af Bred till Vattenfallsstyrelsen öfver-
lämnad och härhos återställd skrifvelse den 23 april 1910 framställt
yrkande att ersättningsbeloppet för eventuell skada å marken skall
bestämmas, innan arbetens få påbörjas. Detta yrkande torde hafva framförts utan att vederbörande gjort
klart för sig hvad det i själva verket innebär. Det är ju fråga om
skadeersättning för mark, som för närvarande på grund af det excep-
tionellt höga vattenståndet ligger 1 $\frac{1}{2}$ meter under vattenytan.

Det är t. o. m. mer än osikkert, om dessa områden under de närmaste åren kommer att höja sig öfver vattnet. Då ett bifall till detta yrkande följaktligen skulle kunna innebära ett uppskjutande af kanalbyggnaden till en oviss framtid, torde Konungens Befallningshafvande finna det samma icke rimligen förtjäna afseende i synnerhet som den i skrifvelsen förordnade ordningen för skadeersättningarnas bestämmande afviker från Kungl. Förordningen den 30 december 1880 angående allmänna farledens anläggande blir gifvetvis felaktigt om den förut berörda nämnda Vattenfallstyrelsen vill i detta sammanhang påpeka, att den uppställning som erfordras för den nya farleden, icke kommer att företagas, förrän farledsarbetena äro i det närmaste afslutade. Innan densamma vidtagas, bör därför uppgörelse kunna medhinnas eller, om så ej sker, ersättning för tillskyddad skada vara af domstol bestämd. ~~Skadeersättningen~~

De De erinringar mot det sökta tillståndet till ombyggnad af farleden, hvilka framställes af kapten Elias Ehrengranat i hans den 30 och 31 mars 1910 dagtecknade skrivelser afse i hufvudsak, dels att genom ombyggnad af farleden med större slussar vattentillgången för slussleden kommer att ökas, hvaremed skulle följa, att vattensmängden i det förbi Önsfors rinnande vattendraget, Lillån, skulle minskas, dels ock att genom höjning af lågvattenytan ofvanför Trollhättan från 37,59 till 38,00 fallhöjden vid Önsfors skulle blifva lägre än den för närvarande är. ~~Om detta är tillfälle utvittat, hvilket icke enligt verkställde~~

Beträffande påståendet att vattenafbördningen genom Lillån kommer att minskas, om icke några anordningar vidtagas för afledning af Elfvens hufvudfåra, är detta visserligen teoretiskt riktigt, men praktiskt taget kan man säga, att Önsfors rätt ej beströres, då öknings i afbördningen genom Karls graf blir skäligen obetydlig. När sjön vid Brinkebergsskulle, slussvattnet afledes direkt ur sjön Väneren och icke ur Elfvén, blir minskningen i Elfvens afbördning under viss tid lika med antalet slussfyllningar under samma tid. Antalet slussfyllningar äro beroende af trafiken, så att det ökas med växande trafik. De nya slussar, som nu äro planerade, taga mera vatten vid en slussfyllning än de gamla, men då å andra sidan i hvarje fyllning betydligt flere fartyg än nu kunna medföras, torde med den trafik, som finnes för närvarande, ingen nämnvärd ökning af vattenförbrukningen uppstå genom slussarnes

ombyggnad. Vid trafikens ökning kommer emellertid som nyss är sagdt en större vattenkonsumtion att äga rum. Det torde därför ~~xxxx~~ böra utredas, huru vattenförbrukningen ställer sig, när slussarna fyllas så fort, som vid uppehållande af trafik öfver hufvud taget är möjligt. Styrelsen utgår dessutom från, att en slussled af den nuvarande slussledens dimensioner bibehålles, så att vattenförbrukningen i den nya, stora slussen kommer såsom ett direkt tillägg.

Detta antagande blir gifvetvis felaktigt om den förut berörda modifierande planen till slussbyggnad vid Brinkebergskulle vinner fastställelse, enär enligt densamma den nuvarande slussen skulle slopas. Då antagandet i sådant fall åstadkommer en för hög uppskattning af vattenförbrukningen, må det dock i detta sammanhang göras.

En stor slussfyllning vid Brinkebergskulle beräknas kräva 7.700³ m³. Den tid, som åtgår mellan 2 slussfyllningar, kan om trafiken är lika i båda riktningar, beräknas till 1360."

Slussvattenförbrukningen för en dag med intensivaste trafik kan således sättas = $\frac{7700}{1360} = 5.65\text{m}^3$. Medelförbrukningen per år, motsvarande en sådan maximiförbrukning, kan beräknas till 60 % däraf, och med en behållare af den storlek Väneröfvar, torde det vara fullt berättigat att således räkna med en genomsnittsminskning af $0.6 \times 5.6 = 3.36\text{m}^3$ på af bördringen genom hufvudfåran vid den tid, då den nya slussledens trafikförmåga är till fulle utnyttjad, hvilket icke enligt verkställda beräkningar kan blifva fallet förrän om 40 å 50 år. En vid ungefär medelvatten verkställd mätning har visat, att af bördringens fördelning mellan Älfvens hufvudfåra och Lillån då var sådan, att vattensmängden i den förre förhåller sig till vattensmängden i den senare såsom $\frac{500}{4}$. Minskningen i vattensmängden i Lillån skulle således under ogynnsamma förhållanden om 40 å 50 år kunna uppgå till i genomsnitt $\frac{4}{504} \times 3.36 = 0.0265\text{m}^3$. Äfven om man skulle utgå ifrån den ogynnsammaste förutsättning, som kan tänkas, nämligen ett abnormt lågvattenstånd i Väneren skulle råda så lång tid, att minskningen i den genom Älfvens utlopp framrinnande vattensmängden verkligen vid något tillfälle skulle uppgå till ofvannämnda 5.65m^3 , blefve ändock motsvarande minskning i Lillåns vattensmängd högst 0.0435m^3 . Praktiskt taget torde en dylik minskning i hvarje fall icke spela någon roll, men är vattenfallsstyrelsen villig

är värtig. Någon inskränkning i en sådan rätt kan naturligen som här
samt ersätta den förlust, som därigenom kan tillskyndas ägaren af
Lillån. Icke medgifvas. När såsom ofvan förhållits, den skada,
som till följd af farledsförordningen skall, däremot för farleds ändamål
erfordras, att vatten öfver till men ur vattendrag bortledas,
i frågan om skyldigheten att afstå hvad nödigt är ankomma på Kungl.
Maj:ts pröfning. Skuruden obetydliga förändring i vattentillgången
af Lillån, hvårens här i värsta fall skall kunna blifva fråga, icke
torde vara att hänföra till sådant bortledande af vatten, hvarom
bestämdas i hysse anförda lagrum, är det omhändertid uppenbart, att un-
der alla förhållanden Kungl. Maj:ts vid pröfning af vattenfallssty-
relsens förslag till plan för anläggningen för sin del godkänt i-
frågevarande åtgärd. Detta ifrågär redan skärfatt Kungl. Maj:ts
af fastställt nämnda förslag för förordnande af farleden jämte i hvad
medseer byggande af ny stor sluss vid Brinkebergskulle samt upp-
skridet åt vattenfallsstyrelsen att utföra farledsarbetet i enlighet
med den fastställda planen. Däremot godvillig öfverenskommelse mellan
vattenfallsstyrelsen och kapten Ehrengranat icke kan utöfvas förande
vid en ersättning, som bör tillkomma honom för den skada, som må anses
blifva honom tillskyndad, för denna bestämmas i den ordning farleds-
förordningen föreskrifver. Någon anledning torde däremot icke före-
komma att uppskjuta meddelandet af tillstånd för kanalbyggnadens
utförande i enlighet med den fastställda planen genom att anordna
slynn ~~af~~ stället, som det hela är att betrakta såsom en ren ersätt-
ningsfråga och bör handläggas i därför fastställd ordning. ~~vid~~
endast alternativt har kapten Ehrengranat ifrågasatt, att Konungens
Befallningshafvande, i samband med vattenfallsstyrelsens hänvisande
till att i lagad ordning expropriera rätt att afläsa vattnet, måste
bestämmas en maximigräns för denna avledningsrätt samt meddela kon-
trollföreskrifter, så att denna gräns ej öfverakrides. ~~ing af~~
vatten. Med avseende härpå är att märka, att tillstånd till utförande
af farledsanläggningen måste medföras rätt till för slussleden vid
Brinkebergskulle använda hela den vattennöjd, som erfordras för
slupphållande af trafiken i hela den utsträckning, hvarav farleden
gifvetvis lägges ofvanför vattenståndet + 38,00. Här gäller endast
att för farleds ändamål höja lågvattentytan till + 38 och frågan här-

är mäktig. Någon inskränkning i en sådan rätt kan naturligen men hän-
sa måste utskäntande bedömas jämlikt utgåendena i farledsförordningens
syn därtill, att farleden måste kunna utnyttjas så långt sådant är
möjligt, icke medgifvas. Enär såsom ofvan framhållits, den skada,
lämning betr. alla åtgärder, som utföras för en farleds upprensning
som till äfventyrs äfven vid den mest intensiva trafik å kanalen, kan
eller förhållning, däri inbördes jämväl utförandet af för
tillskyndas Önefors praktiskt taget icke är af någon betydelse samt
erforderliga dammläggningar. Kungl. Förordningen om jordskärning
i allt fall spörsmålet om en sådan skada inskränker sig till ersätt-
ningsfråga, bör något avseende icke kunna fästas å kapten Ehrengre-
nats nu omhandlade yrkande.

Hvad åter angår kapten Ehrengrenats erinran mot den ifrågsatta
höjningen af lågvattenytan ofvanför Trollhättan vill styrelsen till
kronans representanter och vattens sekundäre äfvi äfven förklarade att
en början framhålla att Kungl. Maj:t fastställt kanalledens profil
och därmed gifvetvis äfven för sin del godkänt höjningen af lågvatten-
ytan vid Trollhättan från + 37,59 till + 38. Huru ringa inverkan den-
na dämning kommer att få har i det föregående påvisats. Genom densam-
ma kommer föröfrigt fallet mellan Vargön och Trollhättan att minskas,
så att dämningen vid Vargön och Önefors blifva ännu mindre än vid
Trollhättan.

I detta sammanhang måste rättas ett misstag, hvartill kapten
Ehrengrenat gör sig skyldig. Han synes föreställa sig, att vatten-
fallsstyrelsen genom att förvärfa rätt till nu ifrågevarande upp-
dämning söker förbereda den natt och dagreglering af vattenståndet,
om vilken talats i samband med inköpen af vissa fastigheter med vat-
tenrätt från Vargöns aktiebolag. För den, som tagit noggrann del af
styrelsens olika framställningar borde det dock vara alldeles klart,
att nu förevarande höjning af l.v.y. är en åtgärd, som företagits
endast för att nedbringa de synnerligen dryga kostnaderna för de upp-
rensningarna af den tillfälliga upprensningen vid Trollhättan. För
rensningarna, som krävas för Åstadkommande af det större far-
ledsdjupet ofvanför Trollhättan. För framtiden skulle sålunda den ab-
soluta lågvattenytan vara + 38,00 och ofvanför denna punkt skulle
vattenståndet följa den s.k. relationskurvan. Denna höjning af låg-
vattenståndet har följaktligen ej i den ringaste mån tillkommit för
att underlätta en blifvande dag och nattreglering utan är t.o.m. i
utifrån af de åtgärder som vidtagits för att förbehålla för
det afseendet ogynnsam så tillvida som den minskar magasineringemöj-
ligheterna. För natt- och dagreglering erforderligt magasin måste
de befärade olägenheterna för angörande af verkens lastbryggor och
gifvetvis läggas ofvanför vattenståndet + 38,00. Här gäller endast
att för farleds ändamål höja lågvattenytan till + 38 och frågan här-

om måste uteslutande bedömas jämlikt stadgandena i farledsförordning-
en. Denna förordning är nämligen den enda, som bör komma till till-
lämpning betr. alla åtgärder, som erfordras för en farleds inrättande
eller förbättring, däri inbegripet jämväl utförandet af för farleden
erforderliga dammanläggningar. Kungl. Förordningen om jordägares rätt
öfver vattnet å hans grund kan därför icke, såsom kapten Ehrengrenat
synes förmena, vinna någon tillämpning i nu förevarande fall.
Slutligen vill vattenfallsstyrelsen icke underlåta att framhål-
la, att den på sin tid inför Flundre, Väne och Bjärke häradsrätt af
kronans representanter och rättsens sakkunniga afgifvna förklaring att
någon skada icke skulle tillskyndas åsafs genom de vattenbyggnader
i Trollhättan, hvartill då söktes tillstånd, gifvetvis afsåg de nor-
mala förhållandena sådana de te sig efter byggnadsarbetets färdigställ-
ande. Vid utförande af dammanläggningen och kraftkanal hafva emeller-
tid under senare delen af år 1909 rått högre vattenstånd vid Trollhät-
tan än den af rätten fastställda s.k. relationskurvan visar. Dessa
höga vattenstånd måste dock betraktas såsom rent tillfälliga och hän-
föras till oförutsedda omständigheter.

Redan från början af detta år kan vattenståndet ofvanför Troll-
hättan i regel hållas lägre och hålles i själva verket för närvaran-
de lägre än relationskurvan. En dylik tillfällig, af oförutsedda om-
ständigheter föranledd dämning liksom ock de förhållanden, som regle-
rats genom det i vederbörlig ordning erhållna tillståndet till damm-
byggnad, sammanhänger emellertid på intet vis med nu föreliggande sak.
Såsom ofvan erinrats pågår dessutom för närvarande undersökning om
verkningsarna af den tillfälliga uppdamningen vid Trollhättan. Härvid
måste emellertid hänsyn jämväl tagas till den areal, för vilken er-
sättning redan utgått i anledning af Kafveldammens byggande.

Med föranledande af hvad Bruksägaren S. Emil Haeger anført i sin
vid sammanträdet i Trollhättan den 31 sistlidne mars, inlämnade skrift,
får styrelsen meddela, att den provisoriska dammen vid Lilla Edet kan
utföras utan att driften af de Haegerska verken därför behöfver rub-
bas. Då farledsförslaget innefattar upprensning af Prästforsen komma
de befarade olägenheterna för angörande af verkens lastbryggor och
navigering i älven utanför verken säkerligen icke att inträffa. Den

strömlinierne i följd av farledens inrättande och begagnande för muddring eller uppränsning af Elven som behöfver vidare företagas, skall utföras så långt från Lilla Edet, att den med all sannolikhet icke torde hafva någon inverkan på driften af de Haegerska verken. Skulle mot förmodan någon akada uppstå, får ersättning därför lämnas i ^{läga} ~~vad~~ ordning.

Hvad slutligen angår det yrkande, som framställt af Anna Andersson m.fl. må framhållas, att det strömdrag, om hvars inlösen anspråk blifvit gjordt, såvidt vattenfallsstyrelsen kan finna, ligger nedan för den ifrågasatta dammbyggnaden och ej af denna beröres.

Stockholm den 8 Juni 1910.
F. Vilh. Hansen
M. Munck af Rosenschöld.
Rätt avskrivet betygar
ex-officio.

Slutligen har kaptenen Ehrengrenat, i anledning af vad K. Vattenfallsstyrelsen sålunda anfört, inkommit med en ytterligare skrift, däruti han vidhållit och ytterligare utvecklats sin förut i ärendet förda talen.

Hvad sålunda och i öfrigt i målet förekommit hafva Kungl. Maj:ts Befallningshafvande tegit i öfvervägande;

och vilja med anledning af i målet framställda yrkanden och med stöd af 1 § i Kungl. Förordningen angående särskilda föreskrifter för handläggning af frågor om farled den 30 december 1880 Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förordna, att i enlighet med föreskrifterna i 3 § Kungl. Flottningsstadgen af samma dag skall på Kungl. Vattenfallsstyrelsens bekostnad snarast ske kan förrättas syn, som har att

dels verkställa undersökning om och på vad sätt befarade olägenheter för kaptenen Ehrengrenats, Aktiebolaget Sjunterps, Lilla Edets Pappersbruks Aktiebolag och tilläventyrs andra vid eller i närheten av farleden befintliga verk må kunna utan men för farleden undanrödjas eller minskas, och uppskattning, därest sådan önskas, af de olägenheter, som icke kunna undanrödjas, i den mån värdet därav kan på förhand beräknas,

dels verkställa noggrann uppmätning af Göta Älfs ^{stränder} ~~sträcksel~~ mellan Ström och Trollhättan och däröver upprätta sådan karta, som, i händelse

strandlinierna i följd av farledens inrättande och begagnande förändras, kan tjäna till upplysning om omfattningen av sådana förändringar och dels avgiva yttrande och förslag, huruvida och på vilka ställen i farleden mellan den tillämnade dammen vid Ström och Vänersborg böra anbringas fasta märken utvisande de i den fastställda planen för farledsanläggningen medgifva förhöjda lågvattenytterna och tillhventyrs andra anordningar vidtagas för underlättande av iakttagelser rörande vattenstånden i farleden; viljande Kungl. Maj:ts Befallningshavande på Kungl. Wattenfallsstyrelsens framställning förordna förrättningsmän till denna syn.

Jämväl bör för uppskattning av skada å mark, som anses kunna på förhand beräknas, syn i ovan antydda ordning med biträde av gode män, som Kungl. Maj:ts Befallningshavande vilja på anmälan utse, förättas av lantbruksingenjören Bror Emil Hildebrand, vilken, sedan den 26 sistlidne april på framställning av Kungl. Wattenfallsstyrelsen förordnats till liknande uppdrag, börande uppskattning ske i den mån sådan begäres av dem som av farledens inrättande eller begagnande vänta skada samt därvid till den omfattning, som för uppskattningens fullgörande finner nödig upprättas karta, utvisande den synade skada eller begagnande, i den mån de skada markens höjdförhållanden.

Sedan de vid syneförrättningarna hållna protokoll jämte synevärdens utlåtanden med kartor och ritningar inkommit, vilja Kungl. Maj:ts Befallningshavande meddela de föreskrifter, som i antydda hänseenden finnas vara av nöden.

Emellertid akta Kungl. Maj:ts Befallningshavande skälligt meddela Kungl. Wattenfallsstyrelsen tillstånd att utföra alla de för farledens ordnande erforderliga åtgärder, som kunna på annans rätt inverka, men till vilka vederbörande dock lämnat sitt samtycke.

Härvid bör dock följande iakttagas:

Innan den i planen för farledsanläggningen omförmälda dammen vid Ström uppföres, bör ritning med beskrivning därover, upptagande jämväl de anordningar, som erfordras för fiskens fria gång i vattendraget, till Konungens Befallningshavande avlämnas för på Konungens med hänsyn till å Kungl. Wattenfallsstyrelsens ärendet gjorda anordningar utan avseende.

Befallningshavande i avseende därå ankommande åtgärder.

Likaledes böra planer för av farledsanläggningen påkallad omläggning av allmänna vägar och ombyggnad av till dylika vägar hörande broar genom Kungl. Vattenfallsstyrelsens föranstaltande avlämnas till Konungens Befallningshavande, som vilja, var för sitt län, särskilt ägna dessa frågor föreskriven handläggning.

Uppdämning för den nya farleden vid Ström och Trollhättan må ej äga rum, för än ovanberörda syneförrättningar verkställets och Konungens Befallningshavande hunnit meddela beslut i anledning av vad skedd därvid förekommit.

Efter avslutandet av för farledsanläggningen nödiga arbeten böra stränderna med därå befintliga inrättningar, som genom arbetena skadats eller förändrats, där ej deras inlösen helt eller delvis för farleden av förhållandena påkallats, av Kungl. Vattenfallsstyrelsen återställas i lika godt skick som före arbetenas företagande, så vidt sådant kan ske och av vederbörande påyrkas.

De talrika under målets handläggning framställda anspråken på ersättning i penningar eller i annan form för befarad skada eller oägenhet av farledens inrättande eller begagnande, i den mån de ej blivit besvarade genom vad här ovan förordnats, finna Konungens Befallningshavande ej föranleda till annat yttrande, än att vederbörande hänvisas att, där ej godvillig överenskommelse om ersättningen kan träffas, jämlikt föreskriften i 3 § av Kungl. Förordningen om allmän farled den 30 december 1880 påkalla vederbörande domstols prövning.

Vid det upplysta förhållandet, att förslag till ändring av läget för den för farleden erforderliga fördämningen invid Vänersborgs hospital och asyl ingivits till Kungl. Maj:t, finna Konungens Befallningshavande hospitalsdirektionens i avseende därå gjorda hemställan icke föranleda till något yttrande.

Vänersborgs stads yrkande om viss riktning för farleden inom stadens område och Trollhättans komuns om vissa föreskrifter med hänsyn till möjligen erforderliga ändringar i fastställd stadsplan lämnas med hänsyn till å Kungl. Vattenfallsstyrelsens däremot gjorda erinringar utan avseende.

Underdåniga besvär öfver detta utslag kunna anföras hos Kungl. Maj:t i Civildepartementet sist före klockan tolf å trettionde dagen efter därav erhållen del, vid talans förlust; dock att menighet, som klagat, öger tillgodogjuta femton dagar längre besvärstid.

År och dag som ovan.

K.S. Husberg.

Gust. Lagerbring.

L.Th. Jacobson

Ernst Thorin.

Rätt avskrivet; betygar Vänersberg i landskansliet den 20 juli 1926.

På tjänstens vägnar:

Raudh,